

KOOSOLEKU PROTOKOLL

Karula rahvuspargi koostöökogu

Ähijärve

28. aprill 2015

Algus kell 15.00

Juhatas: Liina Laanemets

Protokollis: Maarja Mägi

Osalejad: Lilian Freiberg, Kaili Preismann, Risto Sepp, Kalev Joab, Ena Poltimäe, Eleri Laidma, Henno Peegel, Helen Kivisild, Liina Laanemets, Priit Voolaid, Rainer Kuuba, Maarja Mägi, Tiina Jüris, Rain Ruusa.

Puudusid: Irje Karjus, Silver Visnapuu, Ants Kuks.

PÄEVAKORD

1. Ülevaade RMK uutest maade hooldamise rendilepingutest.
2. Arutelu maade hooldamiseks vajalike infrastruktuuride rajamisest, nt teeparandustööd, truupeide paigaldamine või kraavide puhastamine
3. Projekti plaani tutvustus ja ettepanekud, teemal kivisisalik ja avatud liivaelupaigad.
4. Antsla valla kultuuri ja sporditegevuse arengukava ülevaade.
5. Ülevaade keskkonnahariduses ja kultuuripärandis toimuvast.
6. 23.aprilli Jüripäeva mõttetalgute ülevaade ja tekkinud ettepanekud, küsimused.

1. Riigimetsa Majandamise Keskusest (edaspidi RMK) Priit Voolaid ja Risto Sepp andsid ülevaade uutest RMK maade hooldamise rendilepingutest.

P. Voolaid: RMK maade rent on jagatud poollooduslike koosluste (edaspidi PLK) ja põllumaade rendiks.

Karula rahvuspargis kuulutati välja avalik konkurss 3 PLK-d hõlmava maatüki kasutusse andmiseks (Valga maakonnas, Rebasemõisa külas), kokku pindalaga 2,9 ha.

Konkursi korras laekus igale maatükile üks pakkumine. Pakkumise esitasid kohalikud ettevõtjad. Keskmine rendihind 25,6 €/ha (pakkumised 52, 10 ja 15 €/ha).

Kooli-Madsa rendiala vajab enne kasutusele võtmist mahukamaid taastamisraieid. RMK-l lasub rendilepingu järgi raie kohustus.

Läbirääkimiste teel uuendati üks PLK leping Vana-Mendol, 10,8 hektaril. Rendihinnaks 6,2 €/ha.

Põllumajandusliku rendi raames (põllumaade rent) on seisuga 28.04.2015 uuendatud kolm lepingut Rebasemõisa ja Koobassaare külades, kogupindalaga 8,41 ha. Põllurendi lepingute uuendamise põhimäht langeb mai kuusse. Lepingud peavad olema sõlmitud jaanipäevaks.

Uutest põllumaade rendist väärrib nimetamist taastamist vajavad põllud Rebasemõisa külas asuval Karula metskond 35 maaüksusel, 6,38 hektariga ja Jõepera külas Antsla metskond 136 maaüksusel, 2 hektariga.

Taitse maa jäi kasutusest välja, kuid see tuleks kasutusse saada.

R. Sepp: RMK maadest põllumaade rent toimub enampakkumise alusel, PLK maad lähevad vaid valikpakkumisele, sest tegemist on looduskaitse seisukohast oluliste aladega. Keskkonnaamet sõlmis kõik lepingud PLK lepingutena, kuigi osad olid tegelikult põllumaad. PRIA soovib, et lepingud oleksid õiged ja sellepärast tuleks RMK-d teavitada, kas tegemist on ikka PLK-ga.

RMK soovib, et kui PLK-de kihti täpsustatakse, siis teavitataks sellest RMK-d.

L. Freiberg: Kas eelistatakse varasemalt töid teinud inimesi?

Risto Sepp: Jah, aluseks on varasem RMK või Keskkonnaametiga leping.

L. Freiberg: Kas kohalikke eelistatakse, tegemist on ikkagi rahvuspargi alaga?

Risto Sepp: Kohalikke ei saa eelistada, sest seadused ei luba (riigivaraseadus, riigihangete seadus). Kui ikka mitu pakkumist on siis läheb enampakkumisele.

L. Freiberg: Rahvuspargi eesmärgid lähevad vastuollu, Karula piirkonna inimesed võiksid olla ikka eelistatud.

E. Poltimäe: Kuhu panna piirkonna piir? Probleem on aga kiiret lahendust selleks pole.

R. Sepp: Poollooduslike koosluste puhul on juba selline süsteem, et 25% kogemus, 25% pindala, 50 % hind. Sellega on juba suurpakkujatel eelis, sest neil on ka väljaspool nt Karula Rahvusparki (üle-eestiliselt) palju maasid. See süsteem on tegelikult ka juba päris segane ja keerulisemaks ei ole mõtet hangete teemat ajada, sest muidu võib tulema hakata päris palju vaidlustusi.

L. Freiberg: Kas Keskkonnaamet kui kaitseala valitseja ei võiks soovitada kohalikke?

E. Poltimäe: Keskkonnaamet ei hakka kohalikke soovitama. Võib tekkida olukord, kus mitu kohalikku soovivad ühte ala rentida, kuid keda siis Keskkonnaamet peaks soovitama?

H. Peegel: Teeb ettepaneku, et kui uute süsteemide välja pakkumiseks läheb, siis võiks kohalikega suhelda, et saaks uusi ideid.

2. Arutelu maade hooldamiseks vajalike infrastruktuuride rajamisest, nt teeparandustööd, truupide paigaldamine või kraavide puhastamine

Pärandkoosluste kaitse ühing kaardistab truupide, ülesõidu kohtade jms infrastruktuuri vajadust, mistõttu on PLK-de hooldus kas võimatu või väga keerukas.

Tegemist on üle Eestiline projektiga. Karulas toimus hiljuti selle teemaline koosolek, kuhu olid oodatud kõik maaomanikud, kelle maale on poollooduslike koosluste hooldamiseks vaja ligipääsutee luua/parandada.

H. Peegel: Karulal ei ole suurt lootust, sest niidud väikesed.

R. Sepp: Kui raha peaks tulema RMK-st siis tuleks arvestada vähemalt 6 aastaga. Lisaks tuleks kaardistatud truupide asukohta võrrelda RMK infrastruktuuri uuendamise plaani.

... Projekti plaani kohaselt tehakse suvel välitöid ehk siis maaomanike ja rentnikega käiakse alad üle. Seejärel pannakse oma nägemus kokku ning esitatakse see KeA-le ja RMK-le.

R. Sepp: Seal tekib ka ju omandi küsimus.

Otsustati: Enne kui maaomanikega kohad täpselt üle vaadatakse tuleks KeA ja RMK-l selle projekti inimestega kokku istuda ja kohad paika panna.

3. Projekti plaani tutvustus ja ettepanekud, teemal kivisisalik ja avatud liivaelupaigad.

V. Rannap: Taaskord on LIFE projekt jõudnud Karulasse. Annan esiteks lühiülevaate varasemalt tehtud projektist – Suur-rabakiili ja mudakonna asurkondade kaitse ja säilitamine levila põhjapiiril Eestis ja Taanis ehk Dragonlife.

Mudakonn. 2010 aastal alustati tiikidega, kokku on ligikaudu 50 tiiki mis on mudakonna jaoks kas kaevatud või puhastatud. Uusi tiike juurde pole plaanis teha. Kui mudakonna liigitegevuskava võetakse vastu, siis hakatakse tiike uuesti üle vaatama pilguga, et mida oleks vaja veel teha.

Projekti lõpuseminar on 15-19 juunil. Räägitakse siis rabakiilist ja mudakonnast. Oluline on liigniiskete alade säilitamine milleks on näiteks kobasete üleujutusosalad. Pidevalt üleujutatud alade säilitamine on oluline, sest kiili vastsed püsivad elus kuni 3 aastat. Praegu läheb liikidel hästi. Kui varasemalt oli liiki vaid mõnes üksikus piirkonnas, siis nüüdseks on liik levinud üle kogu Eesti. Säilitamist väärivad üleujutusosalade all mõeldakse just selliseid alasid, mis ei ole inimestele olulised, ehk siis üleujutusala ei mõjuta hooldatavaid alasid, teid, väärtuslikku metsa jne. Öhtupoolikutel käiakse väljas alasid üle vaatamas.

L. Freiberg: Kas hoolduse peaks võtma üle kaitsekorralduskavadesse?

V. Rannap: Üldtööd ehk kus mida peaks tegema on sees liigi tegevuskavades.

K. Preismann: SKV-des on selliseid kopra üleujutusalasid päris palju.

V. Rannap: Kaardistama ei hakata, et kus milline koprapais tuleks likvideerida, milline säilitada.

L. Freiberg, K. Preismann: Rebasemõisas kahe mäe vahel on stabiilne kopra poolt tekitatud ökosüsteem, peaks jääma riigimaale ja sihtkaitsevööndisse.

V. Rannap : Suur-rabakiili tegevuskava ütleb, et liigile on olulised just suured alad, mitte väikesed tiigid. Kavaga on veel lahendamata see, et miks on rabakiil 5-6 aastaga massiliselt levinud. Liigitegevuskavas (koost. Mati Martin) on kirjas, et kobraste üleujutusosalad sobivad just tänu tekkele ja ajale.

Ja nüüd kivisisalikest.

Plaanis on kirjutada uus projekt kivisisaliku elupaikade taastamiseks või tingimuste parandamiseks.

Mõnda aega tagasi sai läbi käidud mõned alad kus on kivisisalik registreeritud. Üks koht on siis Õdri järve ääres, teine Kaika lähedal ning kolmas Perajärve läheduses.

Eestis on kivisisaliku leitud ka Männiku karjäärist, Jussi nõmmelt, Peipsi luidetelt, Piusa karjääridest. Sobilikud on veel Karula ja Pärnumaa liivaalad ning Kirde Eestis Nõva kandi karjäär.

Kivisisalik on liik, kes muneb liiva sisse. Liiva sees arenevad munad edasi. Eelkõige on olulised lõuna poolse kallakuga päikselised liivased nõlvad, sest munade arenemiseks on vaja, et päike soojendaks liiva piisavalt. Kallak on oluline just sellepärast, et see neelab rohkem päikest ka soojust. Arusisalik liivaalaid ei vaja, sest neil sünnivad elus pojad.

Plaani kohaselt võiks avada Õdri järve äärse kalda, et teha suur liivaala. Eemaldada mände ja tee servasid osaliselt avada. Osades kohtades teha lihtsalt häiringut, et ei tekiks täiesti ühtlast liivaala. Mida suurem liivaala seda parem. Praegune liivaala sobib vaid ühele paarile. Et kivisisalike oleks rohkem oleks vaja laiendada territooriumi. Tegemist on territoriaalsete liikidega. Ühe isase jaoks on mõeldud 100 ruutmeetrit ehk siis 10 x10 ja 15x15 m suurused alad. Tegemist on ka kannibalistidega, kes söövad teineteist ära. Kui liivaala suurendada väheneb kallibalism.

K. Preisman: Seal on trepid ja kallas on väga äkiline, kuidas tagada see, et liiva koguaeg juurde ei valguks?

V. Rannap: Jah, oleme sellest teadlikud. Tuleb uurida kas see tegevus võib mõjutada järve. Erosioon osaliselt hoiab ka avatud liiva lahti

Lisaks on oluline see, et peale liiva ala laiendamist see kinni ei kasvaks. Järve äär on hea, inimesed käivad suvitamas ja liigutavad liiva pidevalt, mistõttu rohukamara tekkimine ei ole väga suur oht. Avatud liiv hoitakse liikumisega lahti. Oht, et äkki astutakse kivisisaliku munadele peale on suurema liivaala puhul väiksem, sest siis on liigil suurem territoorium munemiseks. Arvatavasti ei tekiks liivaala 2 kordsel suurendamisel turismi/suvitajate 2 kordset suurenemist. Aga jah, projekti kirjutamise ajal tuleb hinnata kõiki aspekte.

Kaika mäe tee serva äkilisel kaldal saa midagi teha, kuid seal tuleb rääkida just maaomanikuga, et kust kohast ta lubaks kallakut avada ja vaba liiva tekitada.

Perajärve lähedal oleva ala puhul tuleks juba 2x2 m suurust ala natukene suurendada. Selleks eemaldada puid ja siis pinnast koorida.

Mul on siis ka palve, et kohalikud annaksid informatsiooni, kus on veel potentsiaalseid alasid, kus on liiva võetud või saaks liiva avada. Neid kohti tuleks säilitada. Kui on infot kus on vanu liiva karjääre.

H. Peegel: KKK-s on sees kiht karjääridest mis on taastamata. Olemas on info ka osaliselt taastatud karjääridest.

V. Rannap: Jah, taastatud karjäärides või osaliselt taastatud karjäärides on mõeldav puude raadamine ja liiva avada (kuid mitte terves ulatuses). Praegu on karjääride taastamise all peamiselt istutatud metsa, kuid tulevikus võiks ka mõelda, et kas karjäärist annaks kujundada liigile sobiv elupaik või kasvukoht.

Lääne-Eestis on lisaks kivisisalikule alal ka juttuselg kärnkonna. Projektiga plaanitakse rääkida päris palju maaomanikega. Ja igasugune info on teretunud. Siin Ähijärve teel sai ühe mudakonna tiigi juures räägitud ka pinnase koorimisest. Sellega väldiksime ala võsastumist ja taastaksime mudakonna kõrval ka kivisisalikule sobiliku elupaiga, kuid rääkida tuleb kindlasti seal läheduses asuva maaomanikuga.

R. Sepp: Kas projektipõhisus looduskaitset ära ei tapa?

V.Rannap: Toetusi saab Euroopast projektipõhiselt siis tuleb sellega lihtsalt arvestada. Kuid jah asjad peaksid komplekselt käima ning me peame nägema suurt pilti ja sellega arvestama.

4. Antsla valla kultuuri ja sporditegevuse arengukava ülevaade.

K. Joab: Merle ei saanud kahjuks tulla. Kuid praegu on kava arengukomisjonides. Siis, kui sealt välja tuleb, siis läheb see valda esimesele lugemisele ja siis avalikule väljapanekule. Kuidas Karula elanikke see puudutab? Planeeritakse tervisekeskust, kergliiklusteet Antsla Kobela suunas ja selles osas käib praegu maade omandamine, võõrandamine ja läbirääkimised.

Lisaks Antsla vallast veel niipalju infot, et teehoiukava kinnitati ära ning Antsla vald osales messil „Maale elama“. Meie hinnangul läks hästi. Pragu on 2 pere juba tutvumas käinud. Ning veel niipalju infot, et Karula Hoiu Ühingule eraldatakse raha Raku keraamika ja aastavahetuse peo jaoks. Ehk siis kes küsib see saab ka.

5. Missugust infot edastab meile Võru instituut?

R. Kuuba: Võru instituudi all on nüüdseks 4 muuseumit: Põlva talurahvamuseum, Kreutzwaldi memoriaalmuuseum, Mõniste muuseum ja Vana-Võrumaa kultuurikoda (endine Võrumaa muuseum).

Lisaks küsis R. Kuuba, et kas Võru keele kursusest oli kasu ka?

Vastati kirja keeles, et natukene, kuid mõisteti et kui võru keelt ei praktiseerita, siis ei saagi seda keelt selgeks.

6. 23.aprilli Jüripäeva mõttetalgute ülevaade ja tekkinud ettepanekud, küsimused.

Mõttetalgutel tehti ettepanek, et maade rentimiseks võiks kohalikel olla eelisõigus (sellest oli juba eelpool juttu).

E.Laidma. Keskkonnaamet annab seisukohti, et millised riigimaad võib müüki panna, kuid peale meie seisukoha andmist võib veel mitu aastat minna enne kui see jõuab müüki. Seisukoha andmisel on meil täpsed juhised ees ja vaatame, kas kaitseriim sobib eraomanduse suhtes. Riigi SKV-sid müüakse vaid erandjuhtudel, sest muidu peaks riik hakkama maksma kompensatsioone. Kuid selge on see, et Maa-amet ega Keskkonnaamet ei saa eelistada kohalikku.

K. Preisman, L. Freiberg: See info, missuguste alade kohta seisukohta küsiti ja missugused Keskkonnaamet andis võiks meile jõuda

Otsustati: Tarupettais antakse ülevaate, missuguste maade müügiks on Keskkonnaamet andnud nõusoleku. Kuid info millal see huvipakkuv maaüksus müügis on, sellest saab riigimaade müügi rakendusel silma peal hoides või vallavalitsustest.

Maa-amet paneb müüki ennem need maad, mille puhul on huvi.

Jüripäeva mõttetalgutel tehti ettepanek, et rahvusparkis võiks olla noodapüügi luba, sest see on üks traditsioonilisi kalapüügivõtteid. Samuti tehti jüripäeva mõttetalgutel mitmeid ettepanekuid tulevaste õppepäevade teemade kohta.

Veel tutvustas L. Laanemets Keskkonnaameti kampaaniat „Elavad külamaastikud – taluloomad rahvusparkide“. Selle kampaaniaga kutsub Keskkonnaamet ülesse väärtustama Eesti Elujõulisi külamaastikke ning väärtustama ja tunnustama inimesi, kes loomadega tegelevad.

Kutsutakse ülesse kõiki rahvusparkide ärksaid inimesi, kel on endal kodus või lähikonnas loomi, nendest teada andma. Ning lisaks oodatakse ajaloolisi lugusid ja fotosid piirkonna taluloomadest ja talurahva suhetest nendega. Püütakse kaardistada loomapidamisega seotud muresid, et hakata neile lahendusi otsima. Eriti tuleks tähelepanu pöörata ohustatud tõugudele ja põlistõugudele.

Sügisel võetakse kõik info kokku. Räägitakse loomapidamise olevikust ja võimalustest, tunnustatakse tublisid talupidajaid ja meile saadetud perede ja koduloomade lugusid ning vaadatakse koos tulevikku.

Veel teavitati, et 6. juunil toimub Looduslike pühapaikade päev, kus Ahto Kaasik räägib pühapaikadest. Käiakse ka õues mõnda pühapaika külastamas.

Koosolekul küsiti ja arutati paari sõnaga ka eelmisel koosolekute teemasid.

E. Poltimäe: Bioloogid koos maahooldusega vaatavad suvel valitud poollooduslikud kooslused üle ning hindavad nende seisukorda.

T. Jüris: Koos bioloogiga vaatan üle metsa teema, et kus saaks metsa majandada.

P. Voolaid: RMK hooldab see aasta Perajärvel võtmeheinade kasvukohti.